

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

XXI. Expenditur 20. & vltima excommunicatio Bullae aduersus occupantes
bona aut terras Ecclesiae Romanae, eiusque supremam iurisdictionem
vsurpantes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

Doctores. Aliis vero penis temporalibus praxi non est te-
ceptum. Tameñ Menoch. *caſu 452. numero 3.* & Riccius
in *praxi imploratoris brachij ſacularis. §. notabilis. nu-
mero 2.* iudicent arbitrio Iudicis Eccleſiaſtici puniendos
ſote.

9 Sed an ad præſtandum hoc auxilium debeant laici ſaltem
ſummarie cognoſcere cauſæ iuſtitiam? Difficultate non ca-
ret, cum certum, non ſit iudices Eccleſiaſticos ſemper ſerua-
to iuris ordine procedere. Sed dicendum eſt quod de iniqui-
tate, & iniuſtitia Iudicis Eccleſiaſtici non conſtat obligatos
eſſe nulla cauſæ cognitione præmiſſa ſuam opem Iudici Ec-
cleſiaſtico præſtare, quia dum in Superioris mandato iniqui-
tas non relucet, ſubditi obedire tenentur. Quod maxime præ-
cedit, cum auxilium ſæcularis imploratur ad inueſtigandum
Clerici delictum, & proceſſum conſciendum, ſicuti tradit Marcus
Antonius Genentius. in *curia Neapolitana. cap. 36. Bonac. diſp. 1.
de cenſur. bulla. q. 20. p. 3. §. 1. n. 1.* quia in his nullum eſt pe-
riculum obediendi.

10 Verum in executione ſententiæ, maxime in cauſa ſanguis-
nis plures graueſque Doctores, Iulius Clarus *§. ſin. q. 96. num.
7.* Nauarr. *cap. cum conſingas de Reſcriptis. remedio 1. n. 1.* Sal-
tedo *prax. cap. 1. §. 4. aliaſ. 160.* Zencdo *ad decretal. collect. 10.
n. 1.* Azunedo *leg. 1. n. 1. tit. 1. lib. 4. recopilat.* & alij plures quos
& ſequitur Barboſa *alleg. 107. num. 26.* cenſent præmit-
tere laicum debere ſummariam cauſæ cognitionem antequam
opem ſuam præſtet, ne damnum irreparabile inferat contra
iuris ordinem. A qua doctrina excipiunt & bene cauſam ha-
reſiſſa qua tenentur nulla ditione facta hæreticum ſibi tra-
ditum debita animaduſione punire. Vt latius probati *tract.
4. ſid. diſp. 8. p. 14. n. 5.*

Sed vt prædicta ſententia ſuſtineri poſſit, ad eſſe debet pro-
babilis ſuſpicio iniuſtitie, illiſque probationes inconſtanti
offerri debent. Vt notaui *ſupradicto loco num. 7.* aliaſ non vi-
deo qua ratione laicus ſuſperſeſſe ab executione ſententiæ
debeat, aut illi concedenda ſit proceſſus, & ſententiæ exami-
natio. Cum ipſi non tanquam iudici, ſed tanquam execu-
tori, & poſtlati Eccleſiaſticæ ſubdito committatur reus pu-
niendus.

PUNCTUM XXI.

Expeditur vigefima, & vltima excommunicatio
Bulle, aduerſus occupantes bona, aut terras
Eccleſiæ Romanæ, cuiusque ſupremam iu-
riſdictionem vſurpantes.

- 1 Reſertur Textus.
- 2 Comparatur hæc excommunicatio cum ea qua lata ſuit Ca-
non. 17.
- 3 Declarantur perſona, aduerſus quas hæc excommunicatio
fertur.
- 4 In triplicem partem diuiditur hic Canon.
- 5 Quæ actiones in prima parte prohibentur?
- 6 Aduerſus quem prædictæ actiones præſtari debeant.
- 7 Qui & quas actiones in ſecunda parte huius canonis ex-
communicantur.
- 8 Perturbans iuriſdictionem Legati, Commiſſarij, alteriſve
gubernatoris à Sede Apoſtolica conſtituti, hæc excommu-
nicatione immodatur.
- 9 Vſurpatio ſupremæ iuriſdictionis Pontificiæ Sede vacante, ſub
hoc Canone comprehenditur.
- 10 In tertia parte huius Canonis excommunicantur auxilium,
conſilium, vel fauorem præſtantes ſupradictis.
- 11 Hæc cenſura non incurritur, niſi adſit dolus, & malitia.

1 Vigefima excommunicatio, & anathematizatio Pontifex il-
los omnes, qui per ſe, ſeu alios directè, vel indirectè
ſub quocunque titulo, vel colore inuadere, deſtruere, occupa-
re, & detinere præſumpſerint in totum vel in partem Almam
Vrbem, Regnum Sicilia, inſulas Sardinie, & Corſicæ, Terras
citra Pharam, patriam B. Petri in Thulecia, Ducatum
Spoletanum, Comitatum Venuſinum, Sabineſem Marchiam
Anconitanam, Maſſam, Trebariam, Romandiolæ, Campaniæ, &
maritimas provincias, illarumque terras, & loca, ac terras
ſpecialis commiſſionis Arnulphorum, ciuitateſque noſtras Bo-
noniam, Cæſenam, Ariminum, Beneuentum, Peruſium, Aue-
nionem, ciuitatem Caſtelli, Tudertum, Ferratium, Coloma-
cum, & aliaſ ciuitates, terras, loca, vel iura ad ipſam Roma-
nam Eccleſiam pertinentia, dictæque Romanæ Eccleſiæ me-
diatè, vel immediatè ſubiecta, necnon ſupremam iuriſdictionem
in illis nobis & eidem Romanæ Eccleſiæ competentem
de facto vſurpare, perturbare, retinere, & vexare variis mo-
dis præſumunt, necnon adharentes, fauores, & defenſores
eorum, ſiſ illius auxilium, conſilium, vel fauorem quomodo-
libet præſtantes.

2 Tameñ Canon 17. lata fuerit excommunicatio aduerſus

vſurpantes bona, redditus, & prouentus tum ad ſummum Pon-
tificiam, tum ad alias perſonas Eccleſiaſticas pertinentia: atque
men in præſenti in deſenſionem bonorum temporalium Sed-
is Apoſtolice, illiſque ſupremæ iuriſdictionis ſpecialis ex-
communicatio fertur aduerſus inuadentes, deſtruentes, oc-
cupantes, & detinentes prædicta bona, necnon perturbantes
& vſurpantes dictam iuriſdictionem, iſſque auxilium, conſi-
lium, vel fauorem præſtantes. Vnde delinquentes vltra iniu-
ſtitiam ſacrilegium committunt, vt potè Sedis Apoſtolice au-
thoritatem offendentes: ſicuti ex communi docet Caietanus
verbo excommunicatio, cap. 17. Sebaſtian. Medices in *ſum. pecca-
tor. capital. tit. 9. quaſt. 78. numero 26.* Sayrus, *lib. 3. de ſauri,
cap. 24. numero 1.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. bulla. q. 21. punct. 3.
num. 1.*

Perſona aduerſus quas hæc excommunicatio fertur ſunt
omnes, & ſinguli fideles cuiuſcunque qualitaris, & condition-
is exiſtantes, qui aliquam ex prædictis actionibus aut fuerint
perpetrare. Et licet Regalis, Imperialiſque dignitatis merito
expreſſa facta non fuerit, quia tamen materia ſubiecta ſpecia-
liter Reges, & ſupremos Principes ſpectat, ab eiuſque Roma-
na Eccleſia grauis vexationis periculum ſubit, ea de cauſa
verius cenſendum eſt hæc excommunicationem ad Reges,
Imperatorem, aliſque ſupremos Principes extendi. Vt tradit
Hugolin. in *preſenti can. 20. §. 1. num. 1.* Duard. *quaſt. 10. num. 4.*
Bonacina *diſputat. 1. de cenſur. Bulla. quaſt. 21. punct. 3. nu-
mero 1.*

In triplicem partem hic Canon diuiditur. Prima agit de
inuadentibus, deſtruentibus, occupantibus, & detinentibus
loca, dominia, & iura Romanæ Eccleſiæ. Secunda de vſur-
pantibus, perturbantibus, ſeu vexantibus eius ſupremam iu-
riſdictionem. Tertia de præſtantibus auxilium, conſilium, &
fauorem in eiſdem.

In prima parte hæc actiones ſunt ſub excommunicatione
prohibitæ. Prima inuadere terras Romanæ Eccleſiæ, hoc eſt
in eas irruere, ſeu cum impetu aggredi, quod proprium eſt ho-
ſtium; ideoque Suar. *diſp. 21. de cenſur. ſect. 2. num. 104.* Filli-
cius *tract. 16. cap. 3. num. 62.* Hugolin. in *preſenti, capite 20. nu-
mero 3. verſ. quoad ſecundum.* & alij, requirunt hoſtilem in-
curſum, quia aliaſ non erit inuaſio proprie ſumpta, vt ex
Ambroſio Calepino *verbo inuadere, & inuaſio colligi poſſeſt.*
Neque obſt quod in Bullis V. & Gregor. XIII. dicitur in-
uadere, & deſtruere addebatuſ hoſtiliter, quod præſentibus
Bullis ſublatur eſt, quia non inde inferitur mutata eſſe diſ-
poſitionem (vt cenſer Bonacina *dicta diſp. 1. quaſt. 21. punct. 1.
num. 1.*) quia illud aduerbium hoſtiliter credendum eſt omiſ-
ſum eſſe, vt potè non neceſſarium. Satis enim ex verbo inuade-
re, & ex ſubiecta materia perſpicuum erat inuaſionem debere
eſſe hoſtilem; ſiquidem quælibet alia inuaſio proprie inuaſio
non eſt. Quod ſi ex conſenſu iniuſto gubernatoris, & aliorum
ciuium ciuitatem aliquam Eccleſiæ ingrediatis occupandam
nullo impetu factò, eſt hæc excommunicationem eſſugias
ob actionem inuadendi, at in eam incidis ob actiones vſur-
pandi, occupandi, perturbandi, vexandi more hoſtili dictam
ciuitatem. Secunda actio prohibita in dicto Canone eſt, de-
ſtruere, deuaſtare, demoliri dicta loca, & terras Romanæ Ec-
cleſiæ. Tertia eadem occupare, hoc eſt rapere, ſeu vſurpa-
re. Quarta ſic vſurpata, & rapta detinere, & non reſtitue-
re. Hæc enim ſi per ſe, vel per alios directè, vel indirectè
quouis quaſito colore præſtentur hæc excommunicationem
induunt, vt ex ipſo Textu notatur. Neque opus eſt omnes hæc
actiones ad eſſe, vt excommunicatio locum habeat, ſatis enim
eſt ſi adſit quælibet actio ex prædictis. Aliaſ Pontifex non
ſatis ſuo dominio conſulere. Neque obſt quod Textus vta-
tur hac dictione & quæ vim habet extrema coniungendi
Nam id intelligitur, cum ſubiecta materia contrarium non
ſuadet. Vt tradit Auguſt. Barboſa in *ſuo dictionario, dict. 93.
num. 18.* At in præſenti ſubiecta materia ſuadet dictionem &
non copulatiuè, ſed diſiunctiuè ſumi, quippe eius extrema ne-
queant ſimul exiſtere. Non enim ſimul exiſtere poſſeſt actio
deſtruendi ciuitatem, & illam retinendi. Atque ita tradit Suar.
diſp. 21. ſect. 2. num. 105. Alterius, *lib. 5. diſp. 21. cap. 1. verſ. dixi.*
Duardus *lib. 2. canone 20. q. 2. num. 2.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur.
bulla. quaſt. 21. p. 1. num. 8.*

Prædictæ vero actiones inuadendi, deſtruendi, occupandi,
& detinendi verſari debent circa loca, & terras Pontificis, Ro-
manæque Eccleſiæ, ſiue ipſi immediatè, ſiue mediatè ſubiec-
ta, hoc eſt ſiue Pontifex in illis iuriſdictionem temporalem
exerceat, ſiue eam in alios tranſulerit feudo, vel emphyteu-
ſi, dominio directo retento. Quapropter ſi quis deſtruat, vel
occupet terras, & loca ad priuatos cines pertinentia, eſto per
accidens Romana Eccleſia damnum patitur, nequaquam hæc
excommunicatione ligabitur, quia non occupat, vel deſtruit
terras ſummi Pontificis & Romanæ Eccleſiæ, quod expreſſè
requiritur. Vt tradit Fillucius *tract. 14. cap. 1. q. 8. numero 65.*
Hugolin. in *preſenti, cap. 20. §. 1. verſ. ex hæc clauſula.* Doar-
dus *lib. 2. can. 20. q. 10. n. 4.* Bonac. *diſp. 1. de cenſur. bulla. quaſt.
21. punct. 1. num. 11. & pun. 3. num. 4.* Quinimò eſto deſtruo-
rentur loca, & terræ ad Pontificem, vt priuatam perſonam per-
tinentia

tenentia, non obinde esset locus huic censuræ. Quia hac censura solum protegentur bona quæ simul sunt Pontificis, & Ecclesiæ, ut constat ex illis verbis sæpius repetitis: *Ad Romanam Ecclesiam, dicte Romanæ Ecclesiæ, quæ manifestè indicant ea tantum bona protegi hac censura, quæ Romanæ Ecclesiæ, & Pontifici ut supremo Principi competunt. Ut benè aduertit Bonac. d. disp. 1. q. 21. p. 3. in fine.*

7 Secunda pars huius Canonis excommunicatione afficit eos, qui supremam Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ iurisdictionem de facto usurpare, perturbare, retinere, & vexare variis modis præsumunt, supremam inquam iurisdictionem in temporalibus; nam de spiritualibus satis in præcedentibus canonibus actum est. Nomine *supreme iurisdictionis* non intelligitur dominium directum, & vtile, quod Pontifex habet in quas provincias, & ciuitates: nam hoc dominium prima parte huius canonis protegitur, cum ibi protegantur ciuitates, & iura Pontifici, Romanæque Ecclesiæ pertinentia: alias omnes habentes dominium directum, & vtile in suas ciuitates & loca, supremam haberent iurisdictionem, quod non est concedendum. Sed nomine *supreme iurisdictionis* venit intelligendum merum, & mixtum imperium, iuxta Textum in *c. quod translationem, de officio delegati, & leg. imperium ff. de iurisdictione omnium iudic.* Quippe potestas puniendi Ecclesiasticos etiam ultimo supplicio supremam arguit iurisdictionem, cum nemini alteri concessum sit. Sicuti tradit Alterius lib. 5. disp. 20. cap. 1. vers. per supremam. Bonac. disp. 1. de censur. q. 21. punct. 1. num. 16. & generaliter eam iurisdictionem, quam Pontifex ut supremus Princeps exercet supra iurisdictionem appellanda est, ut potè nemini subiecta, & ab omni alia independens.

8 Circa hanc supremam iurisdictionem est duplex difficultas. Prima; an illam offendat, qui Legatos, & commissarios, alioque gubernatores à Sede Apostolica constitutos impedit, & perturbat, ne sua iurisdictione utantur? Negat Alterius disp. 2. cap. 1. vers. per supremam. Bonac. disp. 1. de censur. Bullæ, q. 21. p. 1. num. 20. quia prædictorum iurisdictione cum sit à iurisdictione Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ distincta non potest esse suprema. At præsentem Canone sola suprema iurisdictione protegitur. Ergo, &c. Nihilominus factis probabile est sic impediendum, & perturbantem hac excommunicatione innodari; non quidem quatenus perturbat Legatorum iurisdictionem formaliter, sed quatenus inde censetur Pontificia iurisdictione perturbata. Etenim cum Legati, Commissarii, alique Gubernatores ciuitatum Ecclesiæ Romanæ nomine Pontificis iurisdictionem exercent, eorum iurisdictione perturbata, & Pontificis iurisdictione perturbata censeri debet.

9 Secunda difficultas: An usurpatio, vel perturbatio supremae iurisdictionis Pontificia Sede vacante sub hoc Canone comprehendatur? Pro certo affirmandum est comprehenditur: Quia esto illa iurisdictione non sit Pontificis mortui, neque futuri, cum uterque incapax sit iurisdictionis actualis, ut potè carentes Pontificia dignitate: at est iurisdictione Romanæ Ecclesiæ hoc Canone protecta. Neque obest quod Textus dicat. *Nobis. Et eidem Romanæ Ecclesiæ competentem*, denotans eam iurisdictionem, quæ Pontifici, & Romanæ Ecclesiæ simul competit, hoc Canone comprehenditur, non verò quæ solum Romanæ Ecclesiæ. Non inquam obest, quia pronomini *Nobis* subintelligenda est conditio vitæ, & existentia per se in eo pronomine imbibita: præstatque hunc sensum: *Excommunicamus eos, qui supremam iurisdictionem nobis uiuentibus, & Romanæ Ecclesiæ competentem usurpare, & perturbare præsumserint.*

10 In tertia huius Canonis parte excommunicantur adhaerentes, fautores & defensores supradictorum delinquentium, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes. Sub his verbis: *omne consilium, auxilium, & fauor ex vi cuius aliqua ex supradictis actionibus subsequatur hac excommunicatione punitur.* Quippe illorum verborum adhaerentes, fautores, & defensores sequentia videntur explicatio esse, ut colligitur ex illa dictione *seu*: ita ut sensus sit, adhaerentes pro consilio, præstantes fauorem, exhibentes auxilium hac innodantur excommunicatione. Non tamen caret probabilitate quod tradit Bonac. disp. 1. de censur. q. 21. punct. 1. num. 26. & 27. huic excommunicationi subiici eum qui prædictorum criminum reo adhæret paratus eum comitari, & auxiliari, & fauere, tametsi de facto nondum consilium, auxilium, & fauorem præstiterit; quia ex illa animi præparatione manifesta sufficienter adhæret delinquenti dicitur. Illud verò est certum opus esse, ut delictum à principali operante committatur, ut adhaerentes, consulentes, auxiliantes, & fauentes excommunicatione ligentur. Ut sæpè dictum est, & notauit in præsentem Filliucius tract. 16. cap. 3. num. 69. Alterius lib. 5. disp. 2. cap. 1. vers. in merito. Bonac. disp. 1. de censur. Bullæ, q. 21. punct. 1. num. 28.

11 Ad extremum aduerte hanc censuram non incurri nisi adfidelus, & malitia, ut manifestè indicat verbum præsumo, quod textus vtitur. Vt notauit Bonacina ex communi sententia dicta disp. 1. q. 21. punct. 1. num. 25. Quocirca Reges, alique

supremi Principes Catholici terras & iurisdictionem Romanæ Ecclesiæ competentia possidentes, ab hac excommunicatione exculantur, quia bona fide procedunt. Tum ex præsumpto Sedis Apostolicæ priuilegio, tum ex præscriptione legitima. Neque his obest, quod per huiusmodi Bullam derogentur priuilegia omnia, etiam in vi contractus, & præscriptio videatur interrupta, quia non derogantur priuilegia quæ grauissima sunt, & ob grauissimam causam concessa, quæque ad sui derogationem expressam sui mentionem requirunt, vi sunt priuilegia prædicta. Neque præscriptio interrupti censetur, quoties mala fides præscribent non superuenit. Atque ita tradit Couarru. reg. possessor. mala fidei, §. 1. num. 1. Alterius lib. 5. disp. 2. cap. 3. vers. in hac questione. Bonacina de censur. bullæ, q. 21. p. 2. m. 3. & p. 1. m. 24.

PUNCTVM XXII.

Expenduntur reliqua quæ in Bulla continentur.

- 1 Processus Bullæ durant, quousque alij authentici, & obligatorii publicentur.
- 2 Absolutio harum censurarum Pontifici est reseruata, præter mortis articulum.
- 3 Absolutio in mortis articulo præstanda est præmissa satisfactione.
- 4 Proponitur ratio dubitandi, an valida sit absolutio non præmissa satisfactione. Et respondetur validam esse.
- 5 Sacerdos sine legitima facultate ab his censuris absoluitur ipso iure excommunicatur, eiusque absolutio est nulla.
- 6 Absolutio generalis à Pontifice facta, non comprehendit eos qui his censuris ligati sunt.
- 7 Reuocatur Pontifex omnia priuilegia dispositioni huius Bullæ contraria.
- 8 Præscriptur omnibus Patriarchis, Episcopis, aliisque Ordinariis huius Bullæ publicatio.
- 9 Transumptum huius Bullæ habere debent omnes Ordinarii, qui ad confessiones fuerint deputati.
- 10 Hanc obligationem pluribus placet esse sub mortali.
- 11 Contrarium non videtur probabiliter careere.
- 12 Ex ratione officij audiendi confessiones obligatio grauis esse potest.
- 13 Aduersus eos qui huic Bullæ contraire præsumserint, indignatio Dei incurrenda indicitur.

Post censuras latas statuit Pontifex, ut omnia, quæ in Bulla continentur durent, iuamque effectum sortiantur, quousque alij huiusmodi processus ab ipso, aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant, ut publicentur, fiant inquam, authentici, & obligatorii, quod abique publicatione esse nequit, idèoque particula aut declaratio est verbi antecedentis, præstatque hunc sensum. Processus Bullæ durant, effectumque sortiuntur, quousque alij processus fiant authentici, & obligatorii, seu quousque alij processus publicentur. Atque ita tradit Dauidus in bulla Cæsa, lib. 1. cap. 4. q. 8. num. 9. Bonac. disp. 1. de censur. Bullæ, q. 22. p. 1. m. 2. & latius dictum est hac disp. §. 1.

Secundò absolutionem harum censurarum sibi reseruat Pontifex præter mortis articulum, neque tunc iniqui præstanda est nisi cautione præstita de stando mandatis Ecclesiæ, & satisfaciendo parti offensa, reuocaturque omnia priuilegia iis contraria, etiam si per generale Concilium concessa fuerint. Ex quibus verbis grauis est controuersia Doctorum; an priuilegium à Trident. Episcopis concessum ad absolutionem ab hæresi, aliisque criminibus occultis ex vi huius clausulae censetur reuocatum? In qua questione ut probabilis defendimus partem affirmatiuam tract. 4. de fide, disp. 4. p. 3. §. 1. m. 2. ibique contrariis satisfecimus.

In mortis verò articulo qui potest à peccatis absolute potest à censura. Præstanda tamen est prius satisfactio realis, si possibilis sit, sin minus cautio, pignoratitia, fidei iuratoria, vel iuratoria sufficiat, iuxta regulas generales in materia restitutionis, & absolutionis à censuris. Quod si nulla cautio præstari potest, eo quod infirmus est in extremis sensibus delinquentis, non obinde absolutio omitti debet, quia cautio requiritur casu quo præstari possit, ut benè aduertit Sayrus lib. 3. de sacri casuum conscient. capite 1. §. numero 4. Bonacina disp. 1. de censur. q. 22. punct. 3. in fine. Sauc. de censur. disp. 2. §. 1. m. 2.

Grauior dubitatio est, An valida sit absolutio satisfactione reali omiſsa cum fieri possit, vel nulla vel non sufficiente præstita cautione? Et ratio dubitandi est, quia non est credendum velle Pontifex suas vias concedere illi abutenti. Sed dicendum est ob omiſsam realem satisfactionem, & cautionem debitam non irritari absolutionem, modò aliqua cautio exhibeatur; quia Pontifex non satisfactionem realem, sed cautionem requirit, neque speciem cautionis exprimit, tametsi